

De 'coup' van de de Bende van Vier

Onder leiding van André van der Louw zou een comité een coup poging in de Partij van de Arbeid hebben beraamd. Verkiezingsdeskundige Maurice de Hond was één van hen. Hij vindt het ronduit beschamend dat PvdA-fractie voorzitter Wöltgens de journalisten van Elsevier dit 'nieuws' op de mouw heeft gespeld. Toch, vindt hij, zou de partijtop de procedure die 'de Bende van Vier' verzon om de PvdA uit het slop te halen, moeten overnemen.

door MAURICE DE HOND

Het leven is vol verrassingen. Je komt een aantal keren bij elkaar met een aantal personen om te praten over de tragische situatie waarin de PvdA is terecht gekomen. Je probeert gedachten te formuleren op welke wijze de PvdA uit deze situatie zou kunnen komen. Je legt het conceptstuk voor aan Wim Kok om zijn oordeel erover te horen en kort daarop prijkt je foto op de voorkant van Elsevier tezamen met anderen onder de kop 'de bende van vier' en de mededeling dat deze bende een coup tegen Kok wilde plegen.

In eerste instantie trek je de conclusie dat er bij Elsevier blijkbaar ook sprake is van een tragische situatie. Want welk kwaliteitsblad bezoedelt zijn voorpagina met iets wat complete nonsens is. Maar vervolgens merk je, zelfs na de complete ontkenning van de vier betrokken 'bende'-leden, dat in de publiciteit Wöltgens, Pronk en Kok zelf de sfeer in stand houden dat er toch wel een soort coup poging is geweest! De crisis binnen de PvdA is toch nog groter dan ik gedacht had.

En omdat er ook nog eens vragen gesteld worden in de trant van 'of ik mijn activiteiten als verkiezingsdeskundige wel kan combineren met dit soort activiteiten', lijkt het me wel verstandig uit te leggen wat er gebeurd is, wat mijn rol was en is in deze tragiekomedie.

Precies vijftien jaar geleden ben ik bekend geworden als verkiezingsdeskundige. Vanaf het begin heb ik geprobeerd om via uitgekende en kwalitatief hoogstaande onderzoeken onder meer een zo goed mogelijk beeld te geven van wat de Nederlanders op dat moment vinden over de politieke partijen. Desgevraagd heb ik nooit verzwegen dat mijn sympathie uitging naar de PvdA, omdat ik enerzijds het belangrijk vind de waarheid te zeggen als me iets wordt gevraagd en anderzijds ervan uit ga dat het publiek heus begrijpt dat ik wel gek zou zijn om op basis van mijn persoonlijke voorkeuren te gaan knoeien met materiaal.

Vanuit mijn sympathie met de basisdoelstellingen van de PvdA in het verleden kun je niet anders dan een gevoel van verdriet hebben met de vaststelling van de situatie waarin de PvdA zo langzamerhand is beland. Na jaren in de oppositie gezeten te hebben, komen ze weer in de regering en vervolgens wordt er meegewerkt aan het nemen van allerlei maatregelen waarmee men zich in het verleden overduidelijk tegen had verklaard en waarvan een groot deel van haar aanhang en haar leden op z'n minst niet van verwacht had dat de PvdA dat voor haar rekening zou nemen.

Integriteit

Kiezers wenden zich in grote getale van de partij af. Om de crisis het hoofd te bieden vraagt de leider, een man met grote kwaliteiten en een hoge mate van integriteit, in een soort koppelverkoop om hem te steunen en daarmee ook impliciet alle door hem genomen (en nog te nemen?) beslissingen te accepteren.

Natuurlijk zal het congres komende zaterdag Kok steunen. Je zou wel gek zijn om naast de grote problemen die er toch al zijn ook nog je leider (en het kabinet) naar huis te sturen en vervolgens met een dergelijke situatie de Nederlanders te laten stemmen. Maar

steun voor Kok betekent absoluut niet dat de crisis binnen de PvdA voorbij is.

Kort na de desastreuze uitslag van de verkiezingen voor Provinciale Staten werd ik gevraagd om met een groepje prominente PvdA-leden - uit het partijbestuur, de Tweede Kamerfractie, oud-bewindslieden, diverse gewestelijke besturen, wetenschappers - te brainstormen over de situatie waarin de PvdA was beland. Men vroeg mij met name een uiteenzetting te geven over de electorale positie van dat moment en mijn taxaties voor de toekomst.

Onorthodox

Na de WAO-besluiten in het kabinet verslechterde de situatie binnen de PvdA verder en werd weer overlegd over wat er binnen de PvdA gedaan kon worden om de situatie snel te verbeteren. Het bewuste viertal werd gevraagd de in de groep uitgesproken gedachten op papier te zetten en dat gebeurde begin september.

In essentie staat in het concept-stuk een voorstel aan de PvdA om op een onorthodoxe wijze snel de twee grote problemen van dit moment op te lossen. Ten eerste: het maken van een complete en integrale visie op wat de functie is van de sociale democratie in Nederland in de jaren negentig. Kortom, het geven van antwoorden op de vragen van nu. Een visie die vervolgens als leidraad kan dienen voor het politiek handelen in plaats van het hap-snap-beleid waarbij weinigen nog het gevoel hebben dat dit overeenkomt met de doelstellingen van de PvdA.

Ten tweede: het scheppen van een organisatiestructuur binnen de partij waarmee in de toekomst snel, goed, democratisch en slagvaardig kan worden gehandeld en waaraan leden met plezier meedoen.

Hoewel het allang duidelijk was dat de PvdA deze problemen had moeten oplossen (en wat was daar een betere periode voor geweest dan de periode 1986-1989, toen de PvdA onder leiding van Kok in de oppositie zat?) is de PvdA daar tot dusverre niet in geslaagd. En de huidige situatie lijkt ook weinig openingen te bieden om deze problemen snel op te lossen.

Daarom ontstond de gedachte dat er door de PvdA een commissie van drie personen zal worden aangewezen die binnen korte tijd met een uitgewerkt plan komt voor de twee bovenstaande hoofdpunten. Op het concept-plan kunnen de leden dan individueel reageren, waarna het definitieve plan wordt gemaakt en in een referendum wordt voorgelegd aan alle leden. Als meer dan vijftig procent van degenen die aan het referendum meedoen met de plannen instemmen, dan worden die plannen onmiddellijk geïmplementeerd. Een procedure die vanzelfsprekend alleen maar ingegaan kan worden als de hoogste organen van de partij hiermee vooraf instemmen!

Op deze wijze kan de PvdA zowel snel haar organisatorische structuur

vernieuwen en ervoor zorgdragen dat het politiek handelen geplaatst kan worden in een groter kader, een integrale visie.

De namen voor die commissie werden niet ingevuld, maar bij de mogelijke namen die de revue passeerden waren die van Van der Louw en Rottenberg. Aangezien Kok inmiddels het congres had vervroegd naar eind september en daar alleen maar plaats was voor beantwoording van de vertrouwensvraag werd ervoor gekozen het stuk later naar buiten te brengen. Correctheidshalve werd het stuk van Van der Louw al wel aan Kok voorgelegd met de vraag wat hij ervan vond. Vorige week vond dat gesprek plaats en wij spraken af in ieder geval tot na het congres te wachten met verdere activiteiten met betrekking tot dit concept-stuk.

Het is derhalve belachelijk dat dit

FOTO DIJKSTRA

Bendelid Maurice de Hond

tie werkelijk zo nijpend dat er een zogenaamde couppoging tegen Kok bekend moet worden gemaakt om meer steun voor Kok op het congres te krijgen?

En dan de woorden van Pronk in *Den Haag Vandaag* gisteravond. Hij erkende dat hij al geruime tijd van het initiatief afwist, maar het politiek naïef van Van der Louw vond om het vlak voor het congres in de publiciteit te brengen, terwijl het stuk juist door de top van de PvdA zelf in de publiciteit is gebracht!

Ik hoop oprecht, in het belang van een goede toekomst voor de PvdA, dat Kok voor die partij behouden blijft. En ik hoop eveneens dat Kok zijn onmiskenbare kwaliteiten in zal zetten om het vernieuwingsproces snel tot stand te brengen. Het zou mij niet verbazen als velen binnen de PvdA de hierboven aangegeven procedure zouden verwelkomen.

Wellicht dat Kok, nadat hij aanstaande zaterdag de steun heeft gekregen van het congres, beseft dat de aangegeven methode een aantrekkelijke wijze is om snel tot een succesvolle vernieuwing van de PvdA te komen. Iets wat zijn positie en die van de PvdA in de toekomst alleen maar kan versterken.

bovenstaande door Elsevier beschreven wordt als een couppoging om Kok af te zetten. Het is ronduit beschaamd als blijkt dat, zoals de journalisten van Elsevier aan mij hebben meegedeeld, Wöltgens ze de desbetreffende informatie had gegeven. Is de situa-